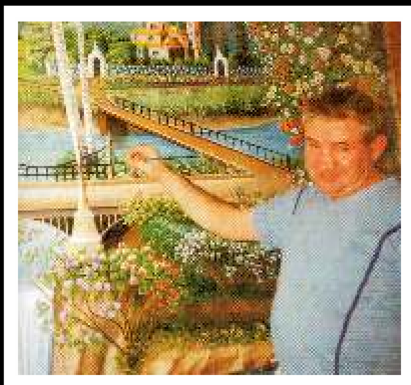
DIŁARION DANILUK

ДІЛАРЫЁН ДАНІЛЮК

IŁARION DANILUK zwany **ZENKIEM** urodził się 21 X 1939 roku we wsi Kamień, niedaleko Hajnówki, zmarł 25 IX 2000 r. Wychowywał się w bogatej chłopskiej rodzinie jako jeden z siedmiorga rodzeństwa. Chodził do szkoły podstawowej w Kamieniu, później w Kuraszewie. Już w szkole objawił się jego talent i zamiłowanie do rysowania. Po ukończeniu szkoły pracował w PGR-ze jako traktorzysta. Po dwóch latach wezwany przez komisję wojskową wybrał służbę zastępczą, którą odbył w Rudzie Śląskiej pracując w kopalni. Wtedy też zmienił swe białoruskie imię, którego nie lubił na - Zenek. Tutaj też doceniono jego talent, utworzył pracownię plastyczną, wykonał dekorację świetlicy z okazji Barburki, posłany został też do szkoły plastycznej w Bytomiu. Po dwóch latach zrezygnował z nauki. W roku 1961 doznał wypadku w kopalni, w wyniku którego porzucił tą pracę i przeniósł się do Krakowa. Malował obrazy, które sprzedawał na Rynku i w galeriach, pracował też na Zamku Królewskim na Wawelu.

W rodzinne strony wrócił w roku 1971. Pracował w ekipie remontowo- budowlanej Włodzimierza Grygoruka w Hajnówce, brał udział w remontach dachu cerkwi w Narewce, Technikum Leśnego w Białowieży. Pracując jako czeladnik u Pana Makala był pomysłodawcą i współwykonawcą dekoracji bloków w Hajnówce na ul. Millenium. Wykonał też wiele dekoracji domów w Hajnówce i okolicach, gdzie ozdabiał ściany, sufity, podłogi. Zachowało się około 30 domów mieszkalnych z jego realizacjami malarskimi. Część z nich uległa już niestety zniszczeniu. Istnieje też mały zbiór obrazów i artystycznych sprzętów domowych, które pozostawił po sobie. Kilka lat temu Jan Gryka zainteresował się malarstwem Zenka, traktując je jako pełnowartościowe realizacje artystyczne, choć jak przyznaje musiało minąć 20 lat by zrozumiał, że to jest prawdziwa sztuka.

WYSTAWY INDYWIDUALNE:
- 2008- Lublin- Galeria Biała
- 2013- Krynki- Galeria

WYSTAWY ZBIOROWE:
- 2013- Tarnów- Biuro Wystaw Artystycznych; „Róża jest różą”
- 2015- Warszawa, Zachęta Narodowa Galeria Sztuki; „Ogrody”
- 2015/2016- Oświęcim, Centrum Kultury; "Łemkowskie Jeruzalem - Autoportret potrójny”

PUBLIKACJE I FILMY:
- 2002 – Beata Hyży- Czołpińska, film „Zenek” (cyklu „Znane nieznane”) TVP Białystok
- 2004- Marta Muszyńska-Józefowicz, Iłarion Daniluk „Zenek” (1939-2000)- malarz z Hajnówki- praca magisterska UMCS Lublin
- 2007- Anita Ostaszewska, film „Zenek”, TVP 2
- 2008- Jan Gryka, „Zenek”, Lublin
- 2013- Natalia Sajewicz, „Zenek- twórca na pograniczu”- praca magisterska ASP Warszawa

Prace Iłariona Daniluka znajdują się w zbiorach prywatnych :
Lublin,
Hajnówka,
Białystok,
Kojły,
Morze,
Borek,
Pasieczniki Duże

ПРАЦЫ ЗЭНКА ЗНАХОДЗЯЦЦА Ў ПРЫВАТНЫХ КАЛЕКЦЫЯХ:
Люблін,
Гайнаўка,
Беласток,
Койлы,
Мора,
Барок,
Пасечнікі Вялікія

ІЛАРЫЁН ДАНІЛЮК, якога звалі **ЗЭНКАМ.** Нарадзіўся ён 21 кастрычніка 1939 года ў вёсцы Камень, недалёка ад Гайнаўкі. Памёр 25 верасня 2000 года. Выхоўваўся ў багатай сялянскай сям'і як адзін з сямёра дзяцей. Вучыўся ў пачатковай школе ў Камені, а затым у Курашаве. Ужо тады выявіўся яго талент і схільнасці да малявання. Пасля заканчэння школы працаваў ён як трактарыст у ПГР-ы. Два гады пазней, калі паклікалі яго на вайсковую камісію, ён выбраў заступную службу, якую адбыў у Рудзе Шлёнскай, працуючы ў шахце. Тады таксама ён змяніў сваё беларускае імя, якога не любіў – на Зэнэк. Там таксама дацанілі яго талент, ён стварыў мастацкую майстэрню, зрабіў мастацкае афармленне святліцы з нагоды свята Барбуркі. Яго накіравалі таксама ў мастацкую школу ў горад Бытам. Пасля двух гадоў ён адмовіўся ад вучобы. У 1961 годзе здарыўся з ім выпадак у шахце, у выніку чаго ён пакінуў гэтую працу і перанёсся ў Кракаў. Ён маляваў карціны, якія прадаваў на Рынку і ў галерэях. Працаваў таксама ў Каралеўскім замку на Вавелы.

У свае родныя старонкі Зэнэк вярнуўся ў 1973 годзе. Працаваў у рамонтна-будаўнічай брыгадзе Уладзіміра Грыгарука ў Гайнаўцы. Прымаў удзел у рамонтах дахаў царквы ў Нараўцы ды Лясногa тэхнікума ў Белавежы. Працуючы чаляднікам у спадара Макаля, быў ён аўтарам і сувыканаўцам аздаблення блокаў у квартале Міленіум у Гайнаўцы. Зрабіў ён таксама шмат мастацкіх афармленняў дамоў у Гайнаўцы і ў яе ваколіцах, дзе ўпрыгожваў сцены, столі ды падлогі. Захавалася каля 30 такіх жылых дамоў. На жаль, частака з іх ужо сапсавалася. Існуе таксама невялікая калекцыя карцін ды мастацкіх дамашніх прылад, якія Зэнэк па сабе аставіў. Некалькі гадоў таму, Ян Грыка зацікавіўся жывапісам Зэнка, трактуючы яго мастацкія рэалізацыі як цалакам поўнавартасныя, хаця, як сам прызнае, трэба было 20 гадоў, каб зразумець, што гэта сапраўднае мастацтва.

ІНДЫВІДУАЛЬНЫЯ ВЫСТАЎКІ:
- 2008- Люблін- Белая галерэя
- 2013- Крынкі- Галерэя

СУМЕСНЫЯ ВЫСТАЎКІ:
- 2013-Тарнаў-Бюро мастацкіх выставак; «Ружа ёсць ружай»
- 2015- Варшава, Захэнта-Нацыянальная галерэя мастацтва; «Агароды»
- 2015/2016- Асвенцім, Цэнтр культуры; «Лэмкаўскае Ерузалем – Патроены аўтапартрэт»

ПУБЛІКАЦЫІ І ФІЛЬМЫ
- 2002- Бэата Гыжы-Чалпінская, фільм «Зэнэк» (з цыкла «Вядомае невядомае») TVP Беласток
- 2004- Марта Мушынская-Іосіфовіч, Іларыён Данілюк «Зэнэк» (1939-2000) – жывапісец з Гайнаўкі – магістэрская праца УМКС Люблін
- 2007 – Аніта Асташэўская, фільм «Зэнэк», TVP 2
- 2008- Ян Грыка, «Зэнэк», Люблін
- 2013- Наталла Саевіч, „Зэнэк- жывапісец на мяжы»– магістэрская праца Акадэмія выяўленчага мастацтва Варшава

Organizatorzy składają serdeczne podziękowania Natalii Sajewicz oraz Mikołajowi Buszko za udostępnienie na wystawę oraz do publikacji w niniejszym katalogu prac Zenka.
Арганізатары хацелі б падзякаваць Наталлі Саевіч, Мікалаю Бушко за перказанне на выставу а таксама для публікацыі ў гэтым каталогу твораў Зэнка .

Na okładce: Hajnówka, olej na ścianie; 1981/82 ; fot. N.Sajewicz
На вокладцы: Гайнўка, алей на сцяне; 1981-1982; фот. Н.Саевіч

Hajnówka, dekoracja werandy; olej na dykcie;1976
własność prywatna Mikołaja Buszko

Dubiny, olej na ścianie, fragment
1982

„Sztuka, jaką stworzył Iłarion Daniluk jest- jak jego obrazy- kompilacją wielu elementów pochodzących z różnych źródeł. W oparciu o wiejską kulturę ludową i tradycyjne, białoruskie wzory, wykorzystując elementy sztuki drobnomieszczańskiej oraz kultury masowej małego miasteczka, Zenek stworzył własny, oryginalny styl, doskonale rozpoznawalny w Hajnówce i okolicach. W praktyce łączył cechy sztuki ludowej, naiwnej i profesjonalnej.”

Marta Muszyńska-Józefowicz, Iłarion Daniluk „Zenek” (1939-2000)- malarz z Hajnówki- praca magisterska UMCS Lublin 2004

«Мастацтва, якое стварыў Іларыён Данілюк з'яўляецца – так, як яго карціны – кампіляцыяй многіх элементаў, якія паходзяць са шматлікіх крыніц. Абапіраючыся на народную культуру ды традыцыйныя беларускія ўзоры, пры выкарыстанні дробнамяшчанскага мастацтва і масавай культуры малога гарадка, Зэнэк стварыў уласны, арыгінальны стыль, які выдатна распазнаюць у Гайнаўцы і яе ваколіцах. У сваёй практыцы ён спалучаў элементы народнага мастацтва, наіўнага і прафесіянальнага».

Марта Мушынская-Іосіфовіч, Іларыён Данілюк «Зэнэк» (1939-2000) – жывапісец з Гайнаўкі- магістэрская праца УМКС Люблін 2004

Hajnówka, os. Millenium nr 4; Elewacja wschodnia

Elewacje bloku na os. Millenium wykonana według pomysłu i przy udziale Zenka

fot. 2016 r.; istniejące

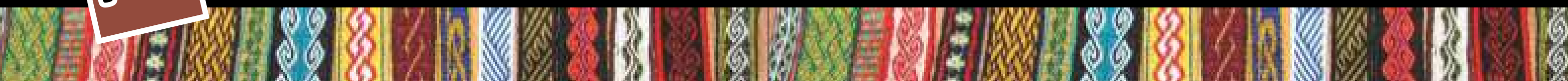

Hajnówka, os. Millenium nr 4;Elewacja zachodnia

„Zenek wykorzystał w swoim projekcie [fasady bloków] charakterystyczne motywy z białoruskiej stuki ludowej: hafty, kapy czy dywany, które zaadoptował jako geometryczne wzory składające się na dekoracyjne struktury.”

Jan Gryka, „Zenek”, Lublin 2008

fragment elewacji zachodniej

Elewacje bloków na os. Millenium nr 1 wykonane według pomysłu i przy udziale Zenka

fot. 2009 r.; nieistniejące

Hajnówka, os. Millenium nr 1; elewacja wschodnia

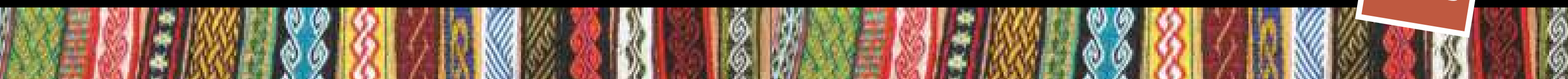

fragment elewacji północnej

Hajnówka, os. Millenium nr 2; elewacja południowa

„Zenek wykorzystał w swoim projekcie [fasady bloków] charakterystyczne motywy z białoruskiej stuki ludowej: hafty, kapy czy dywany, które zaadoptował jako geometryczne wzory składające się na dekoracyjne struktury.”
Jan Gryka, „Zenek”, Lublin 2008

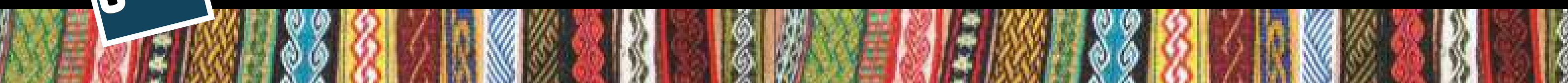
Hajnówka, fragment dekoracji ścian
1976

Hajnówka, dekoracja klatki schodowej
1976

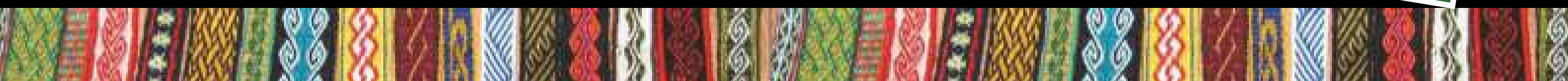

Hajnówka, dekoracja podłogi
1976

Iłarion Daniluk nazywany też Nikiforem Podlasia to malarz samouk. Jak opisuje Jan Gryka - wieloletni badacz jego twórczości - prymitywista w formie przedstawiania zaś profesjonalista w podejściu do malowania. Zenek- tak chciał by go nazywano - był malarzem idyllicznym, w swoich realizacjach przedstawiał świat kolorowy i dostatni, ucieleśnienie marzeń o dobrobycie w Polsce lat 70. i 80. Radość malowania obecna w jego pracach i ich ekspresja nasuwają skojarzenia z dziełami Celnika Rousseau i Teofila Ociepki. Malował łabędzie na bojlerze, róże na karniszu, wzorzysty dywan na podłodze bo na prawdziwy gospodarzy albo nie było stać albo namalowany wydawał im się trwalszy. Poprzez swoje prace malarskie i dekoracje próbował „poprawiać" i upiększać otaczający świat. Swoją twórczością zaspokajał potrzebę piękna i spokoju, mimo że sam pozostawał bez domu i bez adresu.

Twórczość Zenka cechuje bogata kolorystyka zastosowana w geometrycznych lub roślinnych układach ornamentów oraz niezwykła, malarska umiejętność wykonania imitacji różnych materiałów (głównie drewna i marmurów). Na szczególną uwagę zasługują jego wielkoformatowe kompozycje pejzażowe, obejmujące całą powierzchnię jednej ściany w tzw. pokojach gościnnych, czyli najbardziej reprezentacyjnych. W pracach tych łączył elementy dzikiej przyrody (kaskady wodne, jelenie na leśnych polanach) z obrazkami cywilizacji (domy, żaglówki, betonowe mosty). Jednak najbardziej ulubionym motywem były zawsze, wszechobecne w jego realizacjach, kwiaty.

Wystawa w Muzeum i Ośrodku Kultury Białoruskiej w Hajnówce jest pierwszą wystawą tego malarza w Hajnówce. Poza Podlasiem jest bardziej znany i rozpoznawalny niż u nas, choć mieszkańcy doskonale kojarzą charakterystyczne i wyróżniające się oryginalnymi malowidłami bloki osiedla Millenium. Dla Hajnowian Zenek był bardziej malarzem pokojowym niż artystą. Może musi upłynąć więcej czasu byśmy dostrzegli i docenili jego twórczość. Jan Gryka, jak sam pisze dopiero po dwudziestu latach zrozumiał wartość dzieł Zenka i jego fenomen. Niestety Hajnowianie nie mają tyle czasu. Z każdym rokiem znikają z przestrzeni publicznej ostatnie elewacje bloków, to co oryginalne i cenne zastępowane jest współczesnymi kolorowymi szablonowymi rozwiązaniami.

Agnieszka Tichoniuk

Іларыён Данілюк, якога называюць таксама Нікіфарам Падляшша – гэта жывапісец-самавук. Як апісвае яго Ян Грыка – шматгадовы даследчык творчасці Зэнка – прымітывіст у форме паказання, але прафесіяналіст у падыходзе да малявання. Зэнэк – ён сам хацеў, каб так яго называлі, быў ідылічным жывапісцам, у сваіх рэалізацыях ён паказваў каляровы і багаты свет, увасабленне мараў аб дабрабыце ў Польшчы 70-х і 80-х гадоў. Радасць малявання, прысутная ў яго працах і іх экспрэсія прыводзяць асацыяцы з творамі Кельніка Руссо ды Тэафіла Ацепкі. Маляваў ён лебедзі на бойлеры, ружы на карнізе, узорысты дыван на падлозе, бо сапраўднага ў гаспадароў не было за што купіць або яны думалі, што такі больш трывалы. Сваімі жывапіснымі працамі і здабленнямі ён прабаваў «папраўляць» і ўпрыгожваць акружаючы свет. Сваёй творчасцю ён задавольваў запатрабаванне на прыгажосць і спакой, нягледзячы на тое, што ў яго самога не было ні адрасу ні дому.

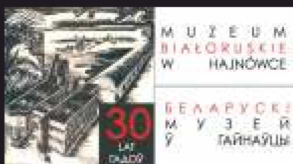
Творчасці Зэнка прыкметная багатая палітра, якая прымяняецца ў геаметрычных або раслінных структурах арнаментаў, а таксама незвычайная мастацкая здольнасць зрабіць імітацыі розных матэрыялаў (галоўным чынам драўніны і мармураў). На асаблівую ўвагу заслугоўваюць яго вялікафарматныя пейзажныя кампазіцыі, якія абдымаюць цэлую плошчу адной сцяны ў г. зв. гасцінных пакоях, гэта значыць, найбольш прадстаўнічых. У гэтых працах ён спалучаў элементы дзікай прыроды (вадзяныя каскады, алені на лясных палянах) з карцінкамі цывілізацыі (дамы, парусныя лодкі, бетонныя масты). Аднак найбольш любімым матывам у яго рэалізацыях заўсёды былі кветкі.

Выстаўка у Музеі і асяродку беларускай культуры ў Гайнаўцы гэта першая такая ў нашым горадзе. Па-за Падляшшам яго лепш ведаюць і распазнаюць чым у нас, хаця нашыя жыхары вельмі добра памятаюць характэрныя, з арыгінальным насценным жывапісам блокі ў квартале Міленіум. Для гайнаўян Зэнэк быў болей звычайным маляром чым артыстам. Магчыма, патрэбны нам яшчэ час, каб мы прыкмецілі і дацанілі яго творчасць. Ян Грыка, як сам ён піша, толькі пасля дваццаці гадоў зразумеў вартасць твораў Зэнка ды яго феномен. На жаль, у гайнаўян няма толькі часу. Штогод знікаюць з публічнай прасторы апошнія фасады блокаў. Тое, што арыгінальнае і каштоўнае, заменьваецца сучаснымі каляровыміі шаблоннымі ўзорамі.

Агнешка Тыханюк

WYSTAWA / ВЫСТАВА: XII 2016 - I 2017
Katalog ten jest częścią powstającego „Słownika Białoruskich Artystów".
Каталёг гэты зяўляецца часткай «Слоўніка Беларускіх Мастакоў»

Stowarzyszenie Muzeum i Ośrodek
Kultury Białoruskiej w Hajnówce
17-200 HAJNÓWKA, ul. 3 Maja 42
www.muzeumbialoruskie.hajnowka.pl
kontakt@muzeumbialoruskie.pl

Projekt graficzny: Agnieszka Tichoniuk / Праект графічны: Агнешка Тыханюк
Tłumaczenie: Jan Karczewski /Пераклад: Янка Карчеўскі

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Podlaskie

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji
oraz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego w Białymstoku